

Sygn. akt I C 217/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 października 2014 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący SSO Zofia Homa

Protokolant: st. sekr. sądowy Jolanta Lisiowska

po rozpoznaniu w dniu 6 października 2014 roku w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa M. G. (1) i M. G. (2)

przeciwko Towarzystwo (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego Towarzystwo (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda M. G. (1) kwotę 34 000 (trzydzieści cztery tysiące) złotych tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 marca 2011 roku do dnia zapłaty;

II. zasądza od pozwanego Towarzystwo (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda M. G. (1) kwotę 20 160 (dwadzieścia tysięcy sto sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów pogrzebu wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 marca 2011 roku do dnia zapłaty;

III. zasądza od pozwanego Towarzystwo (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda M. G. (2) kwotę 20 000 (dwadzieścia tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 marca 2011 roku do dnia zapłaty, płatną do rąk przedstawiciela ustawowego małoletniego powoda, tj. ojca M. G. (1);

IV. w pozostałym zakresie powództwa oddala;

V. zasądza od pozwanego Towarzystwo (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda M. G. (1) kwotę 4161, 65 (cztery tysiące sto sześćdziesiąt jeden 65/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

VI. zasądza od pozwanego Towarzystwo (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda M. G. (2) kwotę 1873, 37 (tysiąc osiemset siedemdziesiąt trzy 37/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 217/14

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 4 marca 2014 roku (k. 2) M. G. (1) wnosił o zasądzenie od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. kwoty 40 000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 marca 2011 roku tytułem zadośćuczynienia; kwoty 20 160 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 marca 2011 roku tytułem zwrotu kosztów pogrzebu i zakupu nagrobka oraz o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwem z dnia 4 marca 2014 roku (k. 2) M. G. (2) wnosił o zasądzenie od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. kwoty 27 000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 marca 2011 roku tytułem zadośćuczynienia

płatnego do rąk jego przedstawiciela ustawowego – ojca M. G. (1) oraz o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Podstawą faktyczną roszczeń obu powodów były skutki wypadku komunikacyjnego z dnia 17 lipca 2010 r., w którym śmierć poniosła M. G. (3), zaś wyłącznym sprawcą zdarzenia był P. M., kierujący samochodem V. (...), za którego zastępczą odpowiedzialność z tytułu odpowiedzialności cywilnej ponosi pozwana.

Pozwana spółka nie uznała obu powództw, wywodząc że całość szkód doznanych przez powodów została zrekompensowana w postępowaniu likwidacyjnym. Wskazała, że M. G. (3) przyczyniła się do powstania szkody z uwagi na jazdę bez zapiętych pasów bezpieczeństwa. Zaznaczyła także, że ze względu na fakt, iż powodowie od dłuższego czasu nie mieszkali razem z M. G. (3), więzi pomiędzy nimi, a zmarłą uległy znacznemu rozluźnieniu. Dodała też, że w jej ocenie, w przypadku ewentualnego zasądzenia dochodzonych kwot, odsetki od nich winny biec w stosunku do niej dopiero od dnia następnego po dniu wyrokowania (k. 33-37).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

M. G. (1) ma czterdzieści siedem lat, jest synem R. i M. G. (3), ma trzynastoletniego syna M. G. (2) i dwudziestoletnią córkę J. G.. Do 2006 roku zamieszkiwał w mieszkaniu położonym około 3 kilometry od mieszkania rodziców, zaś w 2006 roku wraz z całą rodziną przeprowadził się do W.. Mimo wyprowadzki do innego miasta, aż do śmierci M. G. (3) łączyła go z matką silna więź rodzinna i emocjonalna. Również po wyjeździe do W. regularnie kontaktował się z matką osobiście lub telefonicznie i do dnia dzisiejszego nie może pogodzić się z jej odejściem (dowód z przesłuchania M. G. (1) – k. 60v-62. w zw. z k. 64; zeznania S. R. – k. 62v-63). W przeszłości M. G. (3) pomagała czynnie w wychowywaniu jego dzieci, opiekowała się nimi, spędzała z nimi czas, zabierała i odbierała z przedszkola, zabierała je w weekendy poza miasto (dowód z przesłuchania M. G. (1) – k. 60v-62. w zw. z k. 64; zeznania S. R. – k. 62v-63; zeznania J. G. – k. 63-63v). Po śmierci M. G. (3), w związku z wstąpieniem R. G. w nowy związek małżeński, kontakty M. G. (1) z jego ojcem i bratem uległy znacznemu pogorszeniu (dowód z przesłuchania M. G. (1) – k. 60v-62. w zw. z k. 64; zeznania S. R. – k. 62v-63; zeznania J. G. – k. 63-63v).

M. G. (2) urodził się (...) jako syn M. G. (1) i wnuk M. G. (3). Wraz z ojcem, siostrą i matką, aż do 2006 roku zamieszkiwał w mieszkaniu położonym około 3 km od domu babki M. G. (3), która często odwiedzała wnuka w ramach spacerów. Od 2006 roku M. G. (2) zamieszkuje już z rodzicami i siostrą w W.. Pomimo wyprowadzki do W., aż do śmierci M. G. (3) łączyła go z nią silna więź uczuciowa. M. G. (3) spędzała ze swym wnukiem wiele czasu, pomagała w jego wychowaniu, uczyła go czytać i pisać, chodziła z nim na spacer, zabierała go w weekendy na ryby, bądź na działkę za miasto. Podczas ostatniego swego spotkania z wnukiem zdecydowała, że najbliższe wakacje spędzi w nowym domu syna w W.. M. G. (2) bardzo mocno przeżył śmierć babki, długo płakał, rozpaczał, a w dniu pogrzebu zemdlął przy jej grobie. Do dnia dzisiejszego M. G. (2) bardzo często ją wspomina (dowód z przesłuchania M. G. (1) – k. 60v-62. w zw. z k. 64; zeznania S. R. – k. 62v-63; zeznania J. G. – k. 63-63v).

W dniu 17 lipca 2010 roku około godz. 13:00 ojciec M. R. G., jechał V. (...) o nr rej. (...), na którego tylnym siedzeniu, po prawej stronie pojazdu, znajdowała się pasażerka M. G. (3). W C., na drodze krajowej, kierowca samochodu V. (...) nr rej. (...), P. M., umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym i na skrzyżowaniu z drogą do D. nie ustąpił pierwszeństwa prawidłowo jadącemu R. G., który podjął nieskuteczny (z uwagi na parametry przestrzenno-czasowe zdarzenia) manewr omięcia samochodu sprawcy. Doszło do kontaktu kolizyjnego obu pojazdów, skutkiem czego samochód prowadzony przez powoda zjechał na prawe pobocze i uderzył czołowo w przydrożne drzewo. Zarówno R. G., jak też jego żona, podróżowali bez zapiętych pasów bezpieczeństwa. W wyniku urazów wielonarządowych, w tym urazów głowy z ranami tłuczonymi, doznanych podczas zderzenia pojazdów i uderzenia w drzewo, M. G. (3) została przetransportowana do (...) Publicznego Szpitala (...) w L. już w stanie śmierci klinicznej. Na skutek doznanych obrażeń zmarła. R. G. został przetransportowany do Kliniki (...) w L., z rozpoznaniem stłuczenia głowy, wstrząśnienia mózgu, otarć naskórka na twarzy, stłuczenia i otarć naskórka klatki piersiowej i brzucha, rany prawego kolana, ostrej reakcji stresowej pourazowej (bezsporne).

Wyłączny sprawca wypadku P. M. (opinia biegłego z zakresu ruchu drogowego D. D. – k. 115-132 akt karnych, zgodnie przyjęta przez strony w niniejszej sprawie) został skazany wyrokiem Sądu Rejonowego Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku, wydanym w dniu 4 kwietnia 2012 roku w sprawie III K 760/11 (k. 372 i 381-385 akt karnych), Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z dnia 5 września 2012 roku, wydanym w sprawie V Ka 718/12 utrzymał wyrok Sądu Rejonowego Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku z 4 kwietnia 2012 roku w mocy i uznał apelację obrońcy oskarżonego za oczywiście bezzasadną (k. 419 akt karnych).

Po śmierci matki, w związku z pobytem R. G. w szpitalu oraz nieobecnością brata P. G. w kraju, M. G. (1) podjął się zorganizowania pogrzebu M. G. (3) i poniósł wszystkie związane z tym koszty. Zapłacił on w szczególności kwoty: 9659 złotych za wykonanie grobu dla dwóch osób (M. i R. G.), 15 500 złotych za wykonanie nagrobka dla dwóch osób (M. i R. G.), 275 złotych za zakup ubrania dla zmarłej matki, 4 306 złotych za trumnę dla niej oraz 3000 złotych za organizację stypy w restauracji (...) w L. (faktura VAT (...) – k. 16; faktura VAT nr (...) – k. 17; rachunek – k. 18; umowa – k. 19; oświadczenie – k. 20; dowód z przesłuchania M. G. (1) – k. 60v-62. w zw. z k. 64; zeznania S. R. – k. 62v-63; zeznania J. G. – k. 63-63v; zeznania P. G. – k. 63v-64).

W dniu 7 stycznia 2011 roku M. G. (1) zgłosił szkodę u ubezpieczyciela sprawcy wypadku, a 10 stycznia 2011 roku wystąpił wobec niego z roszczeniem o zapłatę kwoty 250 000 złotych. Postępowanie likwidacyjne w tym zakresie ubezpieczyciel prowadził w ramach sprawy nr (...) (k. 1-2, 29-30 akt szkody). W ramach czynności likwidacyjnych do akt postępowania dołączono dokumenty znajdujące się w aktach przeprowadzonego w sprawie III K 760/11 postępowania karnego. Decyzją z dnia 4 marca 2011 r. (k. 80-81 akt szkody) przyznano M. G. (1) zadośćuczynienie w kwocie 6 000 złotych, J. G. w kwocie 3 000 złotych i M. G. (2) w kwocie 3 000 złotych, lecz po przyjęciu 80% przyczynienia się zmarłej do powstania szkody, wypłacono łącznie tylko 2400 złotych. W dniu 28 marca 2011 roku wpłynęło do ubezpieczyciela odwołanie M. G. (1) (k. 92-94 akt szkody), w którym wzywał on ubezpieczyciela do wypłaty pozostałej zgłoszonej kwoty w terminie 7 dni. Decyzją z 8 kwietnia 2011 roku (k. 101-102 akt szkody) ubezpieczyciel zmienił swoje pierwotne stanowisko oraz przyznał i wypłacił kwotę 6 000 złotych na rzecz M. G. (1) oraz po 3 000 złotych na rzecz M. G. (2) i J. G.. W ramach zatem ostatecznych ustaleń z 8 kwietnia 2011 roku ubezpieczyciel odstąpił od podtrzymywanego pierwotnie zarzutu przyczynienia się zmarłej do powstania szkody. W dniu 27 kwietnia 2011 roku do ubezpieczyciela wpłynęło pismo M. G. (1) zatytułowane „wezwanie do zapłaty (szkoda nr (...))”, w którym nie zgodził się on ze stanowiskiem ubezpieczyciela i wezwał go do zapłaty pozostałej zgłoszonej kwoty w terminie 7 dni (k. 109 akt szkody).

Opisany stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o przywołane dowody, zgromadzone w aktach sprawy, związkowych aktach sprawy karnej, jak też w aktach postępowania likwidacyjnego. Dowody te obejmowały dokumenty prywatne i urzędowe (w kopiach, odpisach), zeznania świadków w przywołanych fragmentach oraz zeznania M. G. (1), złożone przez niego w toku przesłuchania go w charakterze powoda. Wszystkie z wymienionych dowodów zostały uznane przez Sąd za wiarygodne w całości. Prawdziwości, autentyczności i zgodności z oryginałem dowodów z dokumentów nie kwestionowała wszak w toku procesu żadna ze stron i również Sąd nie dopatrywał się żadnego powodu, mogącego podważyć ich wiarygodność. Zeznania natomiast przesłuchanych w sprawie świadków, jak również twierdzenia powoda złożone podczas przesłuchania w trybie art. 299 k.p.c. odznaczały się dużym stopniem szczegółowości, a nadto wzajemną zbieżnością i z uwagi na fakt, że były one w całości logiczne, konsekwentne i spójne, zasługiwały na obdarzenie ich przymiotem wiarygodności.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Powództwa zasługują na uwzględnienie, choć jedynie w części.

Jakkolwiek podstawa odpowiedzialności pozwanego nie była sporna, należy przypomnieć, iż stosownie do treści art. 822 k.c. w zw. z art. 34 ust. 1, art. 35 i art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę,

której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia. Ubezpieczeniem OC posiadaczy pojazdów mechanicznych jest objęta odpowiedzialność cywilna każdej osoby, która kierując pojazdem mechanicznym w okresie trwania odpowiedzialności ubezpieczeniowej, wyrządziła szkodę w związku z ruchem tego pojazdu. Odszkodowanie ustala się i wypłaca w granicach odpowiedzialności cywilnej posiadacza lub kierującego pojazdem mechanicznym, najwyżej jednak do ustalonej w umowie ubezpieczenia sumy gwarancyjnej.

Z kolei istota odpowiedzialności sprawcy wypadku opiera się na zasadzie ryzyka i wynika z treści art. 436 § 1 k.c., zgodnie z którym odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu ponosi samoistny posiadacz mechanicznego środka komunikacji poruszanego za pomocą sił przyrody, jeżeli szkoda została wyrządzona przez ruch tego środka komunikacji.

W przedmiotowej sprawie, z uwagi na datę zaistnienia zdarzenia szkodowego, zastosowanie mają wprost przepisy kodeksu cywilnego: art. 446 § 1 i 4 k.c. Z treści pierwszego z nich wynika, że jeżeli wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia nastąpiła śmierć poszkodowanego, zobowiązany do naprawienia szkody powinien zwrócić koszty leczenia i pogrzebu temu, kto je poniósł. Zgodnie natomiast z art. 446 § 4 k.c. sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy powodowie M. i M. G. (2), w następstwie śmierci osoby bliskiej w postaci – odpowiednio – matki i babki, doznali krzywdy w postaci cierpień psychicznych.

Okolicznością bezsporną była bezprawność zawinionego działania kierowcy samochodu V. (...) (potwierdzona wyrokiem skazującym w postępowaniu karnym), za którego zastępczą odpowiedzialność ponosiła niewątpliwie pozwana spółka, jak też to, że śmierć matki i babki powodów była powiązana adekwatnym związkiem przyczynowym z bezprawnym działaniem kierowcy samochodu. Okolicznością bezsporną było także to, że M. G. (3) wbrew zasadom bezpieczeństwa w ruchu drogowym jechała bez zapiętych pasów bezpieczeństwa (faktyczne i prawdziwe przyczyny takiego zachowania zdawały się przy tym wynikać z zeznań R. G. złożonych w sprawie I C 775/11 – k. 496 akt związkowych, który wskazywał na określone cechy anatomiczne żony jako faktyczną przyczynę jej niechęci do podróżowania w pasach bezpieczeństwa). Fakt ten miał decydujące znaczenie dla zaistnienia skutku wypadku w postaci śmierci M. G. (3), przy czym – jak wynika z dokumentów znajdujących się w sprawie I C 775/11, której akta zostały dołączone do akt niniejszego postępowania – skutek taki mógł również hipotetycznie zaistnieć także przy zapiętych pasach bezpieczeństwa pasażerki samochodu V. (...), z uwagi na jej bardzo poważne schorzenia samoistne, które w wyniku stresu pourazowego mogłyby doprowadzić do nagłego zgonu. W ocenie Sądu orzekającego w sprawie, powyższe nakazywało przyjąć, że ustalone zachowanie M. G. (3) pozostawało w adekwatnym związku przyczynowym z wywołaniem ustalonych skutków zdarzenia z dnia 17 lipca 2010 roku, ale w wymiarze znacząco niższym, niż w postępowaniu likwidacyjnym przyjmowała strona pozwana. Zarazem, podobnie jak w sprawie o sygn. akt I C 775/11, Sąd Okręgowy nie znalazł w realiach niniejszej sprawy żadnych podstaw do kategorycznego odrzucenia jakiegokolwiek związku przyczynowego pomiędzy zachowaniem zmarłej, a powstaniem szkody i jej rozmiarem.

Sąd Okręgowy podkreślał już w uzasadnieniu wyroku zapadłego w sprawie I C 775/11, że ustalenie faktu oraz stopnia przyczynienia się osoby zmarłej do powstania szkody nie prowadzi automatycznie do zmniejszenia świadczeń likwidujących szkodę pokrzywdzonych w takim samym stopniu. Zgodnie bowiem z art. 362 k.c. jeżeli poszkodowany przyczynił się do powstania lub zwiększenia szkody, obowiązek jej naprawienia ulega zmniejszeniu tylko stosownie do okoliczności. W orzecznictwie i doktrynie zgodnie wskazuje się zatem, że przepis ten nie nakłada na Sąd obowiązku zmniejszenia należnego poszkodowanemu odszkodowania, a jedynie daje Sądowi orzekającemu taką możliwość (tak Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z 3 sierpnia 2011 r., I ACa 298/11; red. A. Kidyba, Kodeks cywilny. Komentarz Tom III, teza 4 do przepisu art. 362 k.c.). Ustalenie przyczynienia się jest bowiem warunkiem wstępnym, od którego w ogóle zależy możliwość rozważania zmniejszenia odszkodowania oraz warunkiem koniecznym, lecz niewystarczającym. Samo przyczynienie się nie przesądza zmniejszenia obowiązku kompensaty szkody, a jego stopień nie jest nigdy bezpośrednim wyznacznikiem tego zmniejszenia (zwłaszcza, że zgodnie z treścią art. 446 § 3 i 4 k.c.

Sąd przyznaje „stosowne odszkodowanie” i „odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia). Decyzja o ewentualnym obniżeniu odszkodowania jest zatem wyłącznym uprawnieniem sądu, a rozważenie w sposób zindywidualizowany wszystkich okoliczności in casu – jego powinnością (por. wyrok Sądu Najwyższego z 19 listopada 2009 roku, IV CSK 241/09, LexPolonica nr 3028330). Oceny co do zmniejszenia obowiązku naprawienia szkody, Sąd powinien dokonać zwłaszcza oceniając winę sprawcy szkody i pokrzywdzonego (tak Sąd Apelacyjny w Lublinie w uzasadnieniu cytowanego wyżej wyroku z 3 sierpnia 2011 roku). Jest to kryterium podstawowe, lecz nie wyłączone. Innymi okolicznościami koniecznymi dla rozważenia są: stopień naruszenia prawnych i poza prawnych reguł właściwego postępowania, motywy kierujące postępowaniem stron, zakres przyczynienia się poszkodowanego do zaistnienia zdarzenia szkodowego i rodzaj winy, konfrontacja stopnia naruszenia obiektywnych reguł postępowania przez poszkodowanego z zarzutami stawianymi sprawcy szkody, ciężar naruszonych przez sprawcę obowiązków, specyficzne cechy osobiste poszkodowanego, rozmiar i waga uchybień po stronie poszkodowanego itp. (por. A. Rzetecka – Gil, Komentarz do art. 362 k.c., LEX 2010, teza 31).

W realiach sprawy, przy ustalonym niewielkim stopniu przyczynienia się zmarłej M. G. (3) do powstania szkody, Sąd Okręgowy – podobnie jak w sprawie I C 775/11 – nie znalazł zatem podstaw do zmniejszenia świadczeń odszkodowawczych w postaci zadośćuczynień przynależnych powodom na podstawie art. 446 § 4 k.c. Wina zmarłej miała wyłącznie postać najlżejszą, lekkomyślności. Uchybienie obowiązkowi zapięcia pasów nie wynikało w jej przypadku z ostentacyjnego lekceważenia przez nią obowiązującego porządku prawnego, lecz jej źródła należy się doszukiwać wyłącznie w dyskomforcie ich używania, spowodowanym cechami osobistymi zmarłej. Nie była ona czynnym uczestnikiem ruchu drogowego (kierowcą), jako pasażer starała się zminimalizować skutki niezapięcia pasów, wybierając miejsce w samochodzie, które w powszechnej opinii jest uważane za najbezpieczniejsze, najmniej narażone na wpływ zderzeń z innymi pojazdami na drodze. Jej zawinione zachowanie w żaden sposób nie wpłynęło (w rozumieniu adekwatnego związku przyczynowego) na powstanie i przebieg samej kolizji, jej wyłącznym sprawcą był kierowca drugiego pojazdu (czyn zmarłej wypełniał wyłącznie znamiona formalnego wykroczenia, przy konfrontowanym z nim czynem sprawy wypadku – przestępstwem skutkowym). Istotne dla oceny Sądu było również to, że ustalony, bardzo zły stan zdrowia M. G. (3) stwarzał realne niebezpieczeństwo jej śmierci w chwili wypadku, wskutek doznanego stresu, bez związku z kinetyką ciała ofiary. Jak się wydaje, podobnych ustaleń dokonał ubezpieczyciel w postępowaniu likwidacyjnym i przy początkowym przyjęciu 80% przyczynienia się zmarłej do powstania szkody, ostatecznie przyjął brak podstaw do zmniejszenia wypłaty świadczeń i pełną odpowiedzialność sprawcy kolizji. Zmiana stanowiska pozwanego, sama w sobie dopuszczalna, musiała być poczytana wyłącznie za element taktyki procesowej strony i nie pozostawała obojętna dla oceny Sądu co do celowości zmniejszenia sum zasądzanych na rzecz powodów, dla przypomnienia – „sum odpowiednich”, a więc nie powiązanych węzłem pełnej, matematycznej korelacji z wysokością szkody. Reasumując, Sąd in casu odstąpił od zmniejszania odszkodowań należnych powodom z powodu niezapięcia pasów przez zmarłą M. G. (3) w dniu 17 lipca 2010 roku.

Nie ulega wątpliwości, że rodzina, jako związek najbliższych osób, które łączy szczególna więź wynikająca najczęściej z pokrewieństwa i zawarcia małżeństwa, podlega ochronie prawa. Dotyczy to odpowiednio ochrony prawa do życia rodzinnego obejmującego istnienie różnego rodzaju więzi rodzinnych. Dobro rodziny jest nie tylko wartością powszechnie akceptowaną społecznie, ale także uznaną za dobro podlegające ochronie konstytucyjnej. Artykuł 71 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowi, że Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej ma obowiązek uwzględniania dobra rodziny. Dobro rodziny wymienia także w swej treści art. 23 k.r.o., zaliczając obowiązek współdziałania dla dobra rodziny do podstawowych obowiązków małżonków. Więź rodzinna odgrywa doniosłą rolę, zapewniając członkom rodziny m.in. poczucie stabilności, wzajemne wsparcie obejmujące sferę materialną i niematerialną oraz gwarantuje wzajemną pomoc w wychowaniu dzieci i zapewnieniu im możliwości kształcenia. Należy zatem przyjąć, że prawo do życia rodzinnego i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie wskazanego przepisu.

Należy zatem wskazać, iż spowodowanie wypadku komunikacyjnego, w którym śmierć poniosła matka i babka powodów, utrzymująca z nimi oboma bardzo ściśle kontakty, było bezprawnym, zawinionym naruszeniem ich prawa do życia w pełnej rodzinie, prawa do utrzymywania więzi rodzinnych i wywołało krzywdy wymagające kompensaty

finansowej. Sąd był zatem uprawniony do przyznania powodom odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznane krzywdy.

Na podstawie art. 446 § 4 k.c. kompensowana jest krzywda, a więc szkoda niemajątkowa wywołana naruszeniem dobra osobistego, polegająca na psychicznych cierpieniach pokrzywdzonego. Ustalenie krzywdy – i jej rozmiaru – ma podstawowe znaczenie dla określenia odpowiedniej sumy, która miałaby stanowić jej pieniężną kompensatę. Przy oznaczeniu zakresu wyrządzonej krzywdy za konieczne uważa się uwzględnienie: rodzaju naruszonego dobra, zakresu (natężenie i czas trwania) naruszenia, trwałości skutków naruszenia i stopnia ich uciążliwości, a także stopnia winy sprawcy i jego zachowania po dokonaniu naruszenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 20 kwietnia 2006 r., IV CSK 99/05, LEX nr 198509; wyrok Sądu Najwyższego z 1 kwietnia 2004 r., II CK 131/03, LEX nr 327923; wyrok Sądu Najwyższego z 19 sierpnia 1980 r., IV CR 283/80, OSN 1981, nr 5, poz. 81; wyrok Sądu Najwyższego z 9 stycznia 1978 r., IV CR 510/77, OSN 1978, nr 11, poz. 210).

W realiach sprawy ustalono jednoznacznie, że cierpienia psychiczne powodów miały charakter długotrwały i w pewnym zakresie wpłynęły na ich funkcjonowanie społeczne. Powód M. G. (1) w dacie zdarzenia był osobą dorosłą, w wieku średniozaawansowanym, co niewątpliwie wpływało na zakres i rodzaj przeżywanych emocji i cierpień psychicznych odczuwanych bezpośrednio po utracie osoby bliskiej oraz na jego świadomość skutków zdarzenia. Niewątpliwie powyższe odnieść należy także do sytuacji M. G. (2), który mimo bardzo młodego wieku, ze względu na ustalone uwarunkowania rodzinne, pozostawał – jak ustalono – w bliskich, zażyłych stosunkach ze zmarłą babką.

W judykaturze akcentuje się, że na rozmiar krzywdy związanej ze śmiercią osoby bliskiej mają przede wszystkim wpływ: dramatyzm doznań, poczucie osamotnienia i pustki, wstrząs psychiczny, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem odejścia osoby bliskiej (nerwicy, depresji), stopień w jakim pokrzywdzony potrafił się znaleźć w nowej rzeczywistości (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 8 sierpnia 2012 roku, I ACa 330/12). Bez powtarzania dokonanych ustaleń należy tylko zaakcentować, że u powodów wskutek śmierci matki i babki powstało poczucie pustki i osamotnienia. Śmierć M. G. (3) wpłynęła istotnie na emocjonalne, społeczne funkcjonowanie M. i M. G. (2). Obaj powodowie nie wymagali wprawdzie psychoterapii i farmakoterapii oraz samodzielnie radzili sobie ze stłumieniem negatywnych emocji, jednak rozerwanie istniejącej pomiędzy nimi, a najbliższym członkiem rodziny relacji było dla nich dużym wstrząsem psychicznym i niewątpliwie doprowadziło do ujemnych przeżyć.

Sąd nie mógł jednak pominąć okoliczności, że więź istniejąca pomiędzy M. G. (2), a jego zmarłą babką była luźniejsza, aniżeli więź łącząca M. G. (3) z synem. M. G. (1) dłużej budował z matką mocną relację psychiczną i emocjonalną, przez co jego więź z nią była ściślejsza i silniejsza, również z racji bliższego de facto stopnia pokrewieństwa. W konsekwencji zatem, mając powyższe na względzie, Sąd uznał, że krzywda powoda M. G. (1) ustalona w sprawie, byłaby w całości zrekompensowana zadośćuczynieniem w wysokości 40 000 zł, zaś krzywda małoletniego M. G. (2) kwotą 23 000 złotych. Zdaniem Sądu, sumy te są właściwe dla zatarcia u powodów negatywnych emocji lub co najmniej złagodzenia odczucia krzywdy po śmierci matki i babki (por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 24 lutego 2012 roku, sygn. akt I ACa 84/12, LEX 1124827, jak też uchwałę pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 8 grudnia 1973 roku, III CZP 37/73, OSNC 1974, poz. 145). Mając zatem to na względzie, Sąd Okręgowy ostatecznie zasądził na rzecz powodów powyższe kwoty, pomniejszone o zadośćuczynienia wypłacone im w postępowaniu przedsądowym. W konsekwencji, na rzecz M. G. (1) zasądzono sumę 34 000 złotych, zaś na rzecz M. G. (2) sumę 20 000 złotych.

Dalej idące żądania powodów, jako niezasadne i zbyt wygórowane, podlegały oddaleniu na podstawie wskazanych przepisów.

Na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. Sąd zasądził odsetki ustawowe od zasądzonych na rzecz powodów kwot. Zgodnie bowiem z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2003 roku, Nr 124, poz. 1152 ze zm.) zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie (w sprawie powodowie zgłosili ostatecznie roszczenia do zakładu

ubezpieczeń pismem z 10 stycznia 2011 roku). W istocie zatem, powodowie mogliby domagać się odsetek już od dnia następującego po upływie 30 dni od daty zgłoszenia szkody, tj. od dnia de facto wcześniejszego, aniżeli wskazana w pozwie data 4 marca 2011 roku. Mając jednak na uwadze wiążący, w świetle art. 321 § 1 k.p.c., charakter żądania pozwu w tym zakresie, Sąd zasądził odsetki ustawowe na rzecz powodów od 4 marca 2011 roku do dnia zapłaty.

Jeśli chodzi o wysunięte przez M. G. (1) żądanie zwrotu kosztów pogrzebu M. G. (3), wskazać należy, że roszczenie to znajdowało – jak już podkreślono – oparcie normatywne w treści art. 446 § 1 k.c. Przepis ten daje uprawnienie do domagania się zwrotu poniesionych kosztów pogrzebu, obejmujących wydatki odpowiadające zwyczajom panującym w środowisku, do którego należał zmarły. Do wydatków takich w orzecznictwie i literaturze zalicza się między innymi koszty przewiezienia zwłok do miejsca ich pochowania, nabycia i urządzenia grobu, wystawienia nagrobka odpowiadającego zwyczajom środowiska, czy też umiarkowane wydatki poniesione na zakup niezbędnej odzieży (tak G. Bieniek [aktualizacja J. Gudowski], w: J. Gudowski [red.], Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania cz. 1, Warszawa 2013, s. 777).

W realiach sprawy, poniesione przez M. G. (1) i należycie przez niego udokumentowane wydatki niewątpliwie podlegały zaliczeniu do katalogu objętego zakresem normowania art. 446 § 1 k.c. Zaprezentowane zatem przez niego żądanie zwrotu kosztów pogrzebu (tj. kosztów zakupu grobu, wystawienia nagrobka, zakupu trumny, odzieży i organizacji stypy), których wysokość nie przekraczała zwyczajowo akceptowanych w tym zakresie sum, podlegało uwzględnieniu w całości. Jedynie dla porządku podkreślić przy tym należy, że jakkolwiek powód de facto poniósł wyższe od wskazanych w pozwie koszty związane z opłaceniem grobu i wykonaniem nagrobka, to jednak całkowicie zasadnie żądał od strony pozwanej zwrotu jedynie połowy wysokości uiszczonych z tego tytułu kwot. Sfinansowany bowiem przez niego grób oraz nagrobek został – jak wskazywał M. G. (k. 61v) – przystosowany dla dwóch osób (tj. M. i R. G.), przez co powód zasadnie mógł domagać się w niniejszej sprawie wyłącznie połowy poniesionych w związku z tym wydatków (w zakresie dotyczącym grobu i nagrobka dla M. G. (3)). Na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. Sąd zasądził również odsetki ustawowe od zasądzonej tytułem zwrotu kosztów pogrzebu sumy od dnia 4 marca 2011 roku. W zakresie terminu, od jakiego zasądzono odsetki pozostają aktualne wyżej wskazane motywy, odnoszące się do odsetek od zasądzonych kwot tytułem zadośćuczynienia.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu oparto na treści art. 98 § 3 k.p.c. i art. 100 zd. 2 k.p.c. Orzekając w tym przedmiocie Sąd uwzględnił utrwalone stanowisko judykatury, że jeżeli w tej samej sprawie występują powodowie, którzy ponieśli szkody wskutek tego samego wypadku, reprezentowani przez jednego adwokata, to nawet fakt wystawienia mu odrębnych pełnomocnictw nie uzasadnia zasądzenia na rzecz każdego z powodów oddzielnie kosztów zastępstwa prawnego (tak postanowienie Sądu Najwyższego z 12 lipca 1980 roku, II CZ 79/80, OSNC 1981, z. 2-3, poz. 37; uchwała Sądu Najwyższego z 9 stycznia 2008 roku, III CZP 111/07, BSN 2008, z. 1, poz. 11; identycznie Sąd Apelacyjny w Lublinie w postanowieniu z 13 lipca 2012 roku, I ACz 646/12 oraz w postanowieniu z 23 września 2013 roku, I ACz 681/13, w których kategoriycznie przesądzone charakter współuczestnictwa po stronie powodów jako współuczestnictwa materialnego), zaś żądanie przez powodów zadośćuczynienia z art. 446 § 4 k.c. w wysokości wygórowanej sprawia, że muszą się oni liczyć z tym, że stopień przegrania przez nich sprawy będzie zasadniczym czynnikiem końcowego orzeczenia o tych kosztach, mimo ocennego charakteru zgłoszonych roszczeń pieniężnych (postanowienie Sądu Najwyższego z 5 grudnia 2012 r., I CZ 43/12; por. także wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 17 października 2012 r., I ACa 420/12).

Powyższe oznacza, że w ramach kosztów procesu poniesionych przez powoda M. G. (1), za uzasadnione należało uznać kwoty: 3008 złotych (opłata od pozwu), 17 złotych (opłata skarbową od pełnomocnictwa – art. 1 ust. 1 pkt 2 ustawy z 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej, tekst jednolity: Dz. U. 2012 r., poz. 1282 ze zm.), 1800 zł (1/2 stawki wynagrodzenia pełnomocnika, ustalonej zgodnie z § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, tekst jednolity: Dz. U. 2013, poz. 461), łącznie 4825 zł. Analogiczne koszty M. G. (2) wyniosły 3167 zł (opłata od pozwu – 1350 złotych, opłata skarbową od pełnomocnictwa – 17 złotych oraz 1/2 wynagrodzenia pełnomocnika – 1800 złotych). Pozwany w sprawie poniósł koszty w wysokości 17 złotych tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa oraz w wysokości 3600 złotych tytułem wynagrodzenia pełnomocnika

(§ 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, tekst jednolity: Dz. U. 2013, poz. 490), zatem połowa jego kosztów łącznych, związana z procesem z udziałem poszczególnych powodów, wyniosła 1808, 50 zł. Sumaryczne koszty procesu poniesione przez strony wyniosły w związku z tym: z powództwa M. G. (1) – 6 633, 50 zł; z powództwa M. G. (2) – 4 975, 50 zł. M. G. (1) utrzymał się ze swoim żądaniem w 90 %, zaś M. G. (2) w 74 % i w takich proporcjach należało rozstrzygnąć w przedmiocie kosztów procesu z ich powództw. W konsekwencji, na rzecz M. G. (1) należało zasądzić od pozwanego kwotę 4161, 65 zł (różnica pomiędzy kwotą faktycznie poniesionych kosztów procesu, tj. 4825 zł, a kwotą stanowiącą 10% sumarycznych kosztów procesu z jego udziałem, tj. 663,35 zł), zaś na rzecz M. G. (2) kwotę 1873, 37 zł (różnica pomiędzy kwotą faktycznie poniesionych przez niego kosztów procesu, tj. 3167 zł, a kwotą stanowiącą 26% sumarycznych kosztów procesu z jego udziałem, tj. 1293,63 zł).

Z powyższych przyczyn, orzeczono jak w wyroku.